

Onderstaande levensbeschrijving komt uit het boek: 'Zonen en dochters met een missie - Een boek over missionarissen uit Boekel en Venhorst', door Jan Meulemeesters c.s. (100 pagina's A4)
Uitgave: 2002, Heemkundekring & Missiecomité Boekel-Venhorst.

Ik zou het zo overdoen

Jan van Melis werd op 20 februari 1921 in Boekel geboren als zoon van Gijbertus van Melis (1873-1957) en Petronella Gijsbers (1881-1954). Jan, de jongste van negen kinderen, liet zijn vader op de lagere school al weten dat hij priester wilde worden, maar die zei: "Kom eerst maar eens op de boerderij werken, dan zien we later wel."

Toen Jantje volhield, ging pa informeren in Veghel, voor een voorbereidend jaar.

Omdat Jan naar Afrika wilde, koos hij voor de Paters van de Heilige Geest en dus voor hun seminarie in Weert en later het 'jaar van beproeving' in het noviciaat in Gennep.

"Daar werden we begeleid door de novicemeester en getoetst op gedrag, gebedsleven en samenleven in gemeenschap."

Na een soort spiritueel examen op armoede, zuiverheid en gehoorzaamheid werd je geestelijk in staat geacht 'de kleine gelofte' af te leggen." Daarop volgden twee jaar filosofie en vier jaar theologie in Gemert. "Daar werden ook huishoudelijke taken verdeeld. Voor mij betekende dat de tuinen bijhouden. Dat vond ik heerlijk. Mijn grote voorbeeld was pater Houtdijk uit de bollenstreek. Sindsdien is tuinieren mijn hobby gebleven."

Na drie jaar volgde de eeuwige professie, in 1949 was de priesterwijding, anderhalf jaar voor het afronden van de studie.

"Dat had te maken met het priestertekort; op die manier konden we al helpen met het werk in de regio."

Als het moment van de benoeming komt, geeft van Melis als voorkeuren Afrika of Brazilië op. "Het werd econoom van het vakopleidingklooster in Baarle-Nassau. Het kwam als een mokerslag; ik kon mijn teleurstelling niet verbergen. Ja, dan komt de gelofte van gehoorzaamheid lelijk om de hoek kijken.

Ondanks mijn teleurstelling heb ik me geestdriftig gestort op de mij toebedeelde taak. Ten eerste het door de oorlog zwaar gehavende klooster weer opbouwen en de vakopleidingen weer opstarten om vakbroeders naar de missie te kunnen sturen. Daarna de kloosterboerderij opbouwen om zelfvoorzienend te kunnen zijn. Kunstmest in de grond, het vee veredelen en we begonnen een kuikenbroederij. Het werd een groot succes. Verder hielp ik de pastoor op leeftijd in Ullicoten met zwaar werk, zoals nachtelijke ziekenbezoeken.

Het was al gauw tien jaar later, en ik werd benoemd tot overste. Het missievuur brandde echter nog steeds, en ik ging Portugees leren voor Brazilië, want voor Afrika achtte ik me te oud.

Eindelijk, in 1964, 43 jaar oud, was het zover. Ik moest een parochie gaan stichten in Governador Valadares in het hartje van Brazilië. Eerst ben ik naar mijn broer Naris gegaan, die al bijna vijftien jaar in Brazilië woonde, om daar voldoende Portugees te leren. Daarna kocht ik met donaties uit Holland en geld van een speldjesactie een verlaten busremise, temidden van een gigantische stadswijk. De garages en loodsen werden verbouwd tot pastorie en parochiezalen. Met hulp van leken uit de parochie kon ik toen beginnen aan de bouw van de kerk.

Sociaal gezien zijn de voorzieningen in de Derde Wereld niet te vergelijken met Europa. Voorzieningen voor ouderen en zieken zijn minimaal, en als je zelf weinig geld hebt, ben je aangewezen op hulp van burens of

Jan van Melis tijdens een verblijf in Boekel

familie. Veel mensen vallen tussen wal en schip. Voor die groep wilde de kerk iets doen.

Het netwerkverband is daarvoor een goede vorm. De pastoor en leken vormen de kern. Het netwerk bestaat uit minstens zes en maximaal twaalf mensen. Boven de twaalf, wordt de groep opgesplitst. Kandidaten worden genoemd door de parochianen. Hoor ik een naam meerdere keren, dan ga ik met hem/haar praten of ie begeistert genoeg is. Deze mensen moeten er heel wat voor over hebben. Onder andere religieus getinte cursussen volgen.

Het is me altijd blijven verbazen dat het zo goed werkt.

Ik ben dan ook tot de stellige overtuiging gekomen, dat het geen zin heeft mensen van bovenaf iets op te leggen, als een soort dictator. Het lijkt een cliché, maar ik ben er van overtuigd dat luisteren naar mensen belangrijk is. Ook in Brazilië gaan de mensen niet dagelijks naar de kerk.

Je moet het eigenlijk zo zien: de mensen willen het contact met de kerk niet verliezen.

Ze komen binnenlopen op thema-avonden en discussiëren dan actief mee, uitgaande van hun eigen dagelijkse belevingen. Het kan er fel, maar ook realistisch aan toe gaan. Het is prettig dat de mensen hier erg open en

makkelijk praten. Het hart op de tong, kun je wel zeggen. Dat zit in de cultuur hier."

Op de vraag: "Nooit spijt gehad van het priesterschap?" antwoordt Jan van Melis: "Nee, ik zou het zo overdoen. Ik kijk met veel voldoening terug op mijn leven. Ik heb er een en ander voor moeten laten. Ik ben nu eenentachtig, en sinds enige jaren met emeritaat. Ik heb mijn parochie in volle bloei overgedragen aan een ander. En ik tuinier vrolijk verder."

Jan van Melis woont nog in Brazilië, in Holambra.

Op 8 juni 2025 is in Boekel een monument onthuld voor de Boekelse missionarissen. Tijdens de voorbereidingen voor het realiseren van dit monument is geprobeerd de levensverhalen van deze missionarissen zoveel mogelijk (verder) vast te leggen.

Hieronder een aanvulling op bovenstaande levensbeschrijving, geschreven door Jan & Riky Meulemeesters, in mei 2025.

Pater Jan van Melis verzorgde aanvankelijk ook nog de missen in Holambra en ging op huisbezoek, totdat het niet meer ging en andere priesters het overnamen. Op 11 maart 2009 overleed hij daar op 88-jarige leeftijd, te midden van zijn familie.